

Gezonken oerhout

De Aikhi blokhutten van HakoApaja

Toen mijn vrouw voorstelde om naar een expositie te gaan van opgedregd hout (hakopuu) keek ik verrast op. Ze liet me de internetsite zien van een vakantieoord waar je in blokhutten gemaakt van oer-hout kan verblijven. Een man in Finland heeft een nederzetting gebouwd van hout dat hij uit een nabij gelegen meer heeft opgedoken, het klonk ongelofelijk. Er zat ook een klein museum bij waarin de totstandkoming van het kleine vakantieoordje werd getoond.

Willem Mulder Mijn eerste ingeving was dat de expositie in een uurtje gedaan zou zijn, ik bedoel hoeveel hout kan je opduiken uit een meer? Ik heb enige ervaring met boomstammen en weet hoe zwaar ze zijn, zeker als ze nat zijn. Het vakantieparkje lag net buiten het dorp Rantasalmi. We reden een klein dal

in en keken ongelovig naar een Grand Hotel met Spa en haven, de luxe spatte ervan af. Op de parkeerplaats stonden bolides die het financiële vermogen van de gasten weergaf, die van ons paste er niet tussen. Twee dames met de neus omhoog onder een zonparaplu paradeerden langs, een man in drielijg pak keek bedenkelijk in onze richting.

We keken elkaar aan, dit kon het niet zijn, het zag er totaal anders uit dan op de site. Bij het parkeerterrein zagen we een klein houten bordje met de naam HakoApajan Aikhituvat, 650 meter. Met een zucht van opluchting volgden we het bordje en reden het bospad op.

Het contrast kon niet groter zijn, luxe werd vervangen door functie en gemoe-

delijkheid. We reden door de poort van de nederzetting, de smalle doorgang was net breed genoeg voor een auto, maar was vele malen hoger. Er lagen daar nog genoeg opgedoken oer-boomstammen om een compleet stadion te bouwen. Verspreid over het terrein lagen nog meer stapels die lagen te drogen voordat ze bewerkt konden worden. Je kon zelfs kleine hutjes kopen in verschillende uitvoeringen, de nummers op de stammen deed denken aan een bouwpakket. Dat bleek inderdaad het geval, ook tuinsetjes en eettafels van oer-hout waren in de aanbieding. Mijn interesse naar de bouwer werd steeds sterker. Wie was die man die op dit idee was gekomen en die dat met een enorme portie SISU voor elkaar heeft gekregen?

Esa Heiskanen (1959) is zijn naam. In de historische beschrijving van de bouw - ook in het Engels - blijkt dat hij van nature een bouwer is. Hij begon met zijn eerste

Kontrasti ei olisi voinut olla suurempi, yleisyyden sijasta täällä oli panostettu käytännöllisyyteen ja kodikkuuteen. Ajoimme portin kautta alueelle, kapea tie oli juuri ja juuri riittävän leveä autolle, mutta portin korkeus oli leveyteen verrattuna monikertainen. Ympäristössä olivat kuiville vedetyt oppopuiden rungot riittäisivät jopa koko stadionin rakennukseen. Alueella oli vielä enemmän puunrunkopinoja kuivumassa ja odottamassa jälleenkäsittelyä. Näimme jopa erimallisia myytävänä olevia pieniä mökkejä; päätelin numeroiduista hirsistä, että kyse oli rakennuspaketeista. Niin asian laita olikin ja hakopuista nikkaroituja puutarhaka-lusteita ja ruokapöytiä oli myös myynnissä. Mielenkiintoni rakentajaan kasvoi. Kuka on tämän idean takana oleva mies, joka äärettömällä sisulla tämän kaiken on saanut aikaan?

Esa Heiskanen (1959) on hänen nimensä. Rakennuksien suomen- ja englanninkielisestä historiakertomuksesta käy ilmi, että Esa on syntynyt rakentajksi. Hän nikkaroi ensimmäisen mökkinsä, linnunpöntön, kun hän oli vain kolmen vuoden ikäinen. Touhutessaan pöntön kanssa hän jutteli ympärillään lentäville linnuille, ettei niitten tarvinnut lainkaan olla huolissaan, koti valmistuisi pian asuttavaksi. Esa on aina ollut lähellä luontoa, hänen intohimonsa on hänen lähellään olevien metsien ja järviin uponneet puut. Ei siis ollut mikään yllätys, että Esasta tuli puuseppä. Hänen uransa alkoi 16-vuotiaana muutaman venäläisen ravintolan restauroinnilla Helsingissä. Hänen unelmansa oli kuitenkin rakentaa oma lomakylä, nimikin hänellä oli jo: Aikhi Cottages, Rantasalmen kylän laidalla. Materiaalina hän halusi käyttää erityistä vanhaa puuta, oppopuuta Hietalampi-järvestä.

Vedenalaiset hakopuut

HakoApajan Aikhi hirsimökit

Kun vaimoni ehdotti, että menisimme järvenpohjasta sukeltetun hakopuun näyttelyyn, katsoin häntä yllättyneenä. Nettisivuston mukaan oli lomakylässä mahdollisuus yöpyä ikivanhasta puusta valmistetuissa hirsimökeissä. Suomalainen mies on rakentanut läheisestä järvestä nostetusta hakopuusta kokonaisen lomakylän, se kuulosti uskottomalta. Alueella oli myös pieni museo, missä esiteltiin rakennusten historiaa.

Ensimmäinen ajatukseni oli, että kävisimme koko näyttelyn läpi tunnissa; kuinka paljon hakopuuta voit ylipäänsä sukelttaa yhdestä järvestä. Tiedän miten raskaita puunrungot ovat varsinkin kun ne ovat märkiä. Lomakylä oli vähän matkan päässä Rantasalmen keskustasta. Ajoimme pieneen

laaksoon ja katsoimme ihmetellen ylellisyydestä pursuavaa Grandhotellia, missä oli kylpylä ja yksityissatama. Parkkipaikalla oli hienoja autoja mitkä kielivät hotellivieraitten taloudellisesta asemasta, meidän automme ei kuulunut tähän joukkoon. Kaksi naista auringonvarjoi-neen ohitti meidät, nenät kohti taivasta, mies kolmiosaisessa puvussa katsoi meitä vähättelevästi.

Katsoimme toisiamme, tämä näytti totaalisesti erilaiselta mitä netissä olimme nähneet. Parkkipaikalla huomasimme pienen puisen kyltin missä luki HakoApajan Aikhituvat, 650 metriä. Helpotuksesta huokaiten seurasi kyltin suuntaa ja ajoimme metsäpolulle.

24

Hän alkoi toteuttaa unelmaansa rakentamalla tien Pirttirantaan vuonna 1979 normaalin työnsä ohella. Sen jälkeen hän alkoi vapaa-aikanaan sukeltamaan oppopuita järven pohjasta. Tämä prosessi kesti yli 10 vuotta, joka ikinen puukappale piti kuivattaa alueella 6-10 vuotta ennen kuin puusta voitiin rakentaa mökkejä. Vuonna 1995 hän valmisti ensimmäisen hirsimökkinsä vanhasta oppopuusta vanhempiensa etupihalle Harjulassa. Sitten hän purki mökin ja rakensi sen uudelleen järven rannalle, paikkaan, jossa hän edelleen asuu vaimonsa ja kahden poikansa kanssa. Kuvasittelystä selviää, että kyseessä on perheyrittys. Esan vaimo on emäntä ja hänen poikansa ahkeroivat keittiön puolella. Esan suunnitelmana on rakentaa tulevaisuudessa useita hirsimökkejä, kaikki hänen itsensä suunnittelemaan. Hänen rakennelmiensa ominaispiirre on se, että hän katsoo ensiksi sukeltamansa puun-

(vogel)huisje toen hij slechts 3 jaar oud was. Terwijl hij daarmee bezig was brabbelde hij naar de vogels om zich heen dat ze zich geen zorgen hoefde te maken, het zou snel klaar zijn en dan konden ze gaan wonen in hun huis. Esa was altijd al één met de natuur, zijn passie ligt in het hout van de bossen en de meren om hem heen. Het was dus geen toeval dat hij timmerman zou worden en zijn carrière startte op 16-jarige leeftijd met het restaureren van een aantal Russische restaurants in Helsinki.

Zijn droom was echter het bouwen van zijn eigen vakantiepark, de naam had hij al, Aikhi Cottages, net buiten het dorp Rantasalmi. Daar wilde hij speciaal oud hout voor gebruiken, gezonken oer-hout uit het meer van Hietalampi.

Hij begon zijn droom waar te maken door in 1979 een weg aan te leggen naar Pirttiranta, hij deed dit naast zijn gewone baan. Daarna dook hij in zijn vrije uren

rungon sieluun ja sitten päättää mihin tarkoitukseen tämän käyttää. Puun muodosta riippuen Esa loitii hänelle tyypillisellä työtavalla esineen tai rakennuksen materiaalista.

Jyrkkärantainen Hietalampi-järvi mistä hakopuut ovat peräisin, on jääkauden muokkaama, maksimisyyvyys on 39 metriä. Puut ovat päätyneet järveen eri syistä: myrskyt, metsäpalot ja ihmisten kautta. Joistakin puukappaleista löydettiin primitiivisten kirveiden jälkiä.

Rovaniemen kansallinen metsäinstituutti ja Helsingin tekninen yliopisto ovat analysoineet vedestä sukelletut hakopuut. Ilmeni, että rungot ovat peräisin aikakaudelta ennen Kristusta. Nuorin hirsimökkeihin käytetty puu on noin 2000 vuotta vanha ja vanhin yli 4000 vuotta vanha.

Huomioin, että monien runkojen syyt näyttivät erikoisilta; lukuunottamatta si-

hout op van de bodem van het meer. Dit nam meer dan 10 jaar in beslag, elk stuk hout bleef 6-10 jaar liggen op het terrein voordat hij het kon gebruiken in de bouwconstructies. Zijn eerst blokhut van het oer-hout maakte hij in 1995 in de voortuin van zijn ouders in Harjula. Daarna haalde hij het uit elkaar en bouwde het weer op bij het meer, de plek waar hij nog steeds woont met zijn vrouw en twee zonen. Uit het fotoboek blijkt dat het een familiebedrijf is. Zijn vrouw is gastvrouw en zijn zonen waren druk in de weer met de catering.

Esa zou nog vele blokhutten maken, allemaal gemaakt naar eigen design. Het meest karakteristieke van zijn bouwen is, zoals hij zelf zegt, dat hij eerst kijkt naar de ziel van de opgedoken stam en dan ziet waar hij het kan gebruiken. Hout dat door zijn vorm bepaalt waar het gebruikt wordt, is nog steeds zijn eigen typische werkwijze.

tä että rungot näyttivät kivettyneiltä ne olivat ikäänkuin mankelin läpi kierrettyjä, puun syyt muodostivat pyöreän käyrän. Syynä tähän on se, että puut kovenevat tuhansien vuosien aikana veden alla ja yksisuuntainen paine aiheuttaa tämän ilmiön. Virtauksen ja veden paineen johdosta puun sydän ei enää ollut rungon keskellä minkä takia puun syyt muodostivat tämän erikoisen käyrän.

Ennen kuin Esa pystyi nostamaan tukit vedestä piti niiden molempiin päihin porata reiät. Reikien läpi vedettiin sitten rautaketjussa oleva koukku. Oli kova urakka hinata enimmäkseen havupuita syvästä järvestä veden pintaan. Noin kymmenen metriä pitkä runko painaa jopa 3000 kiloa! Kun katsot kuvaa missä Esa nostaa puuta vedestä niin näet hänen työnsä tuloksen, hänen kehonsa on yhtä lihassmassaa. Luulen, että hän ei tosiaan tarvitse kuntosalin vuosilippua.

Het meer Hietalampi met de steile oevers, waar de stukken hout werden opgedoken, stamt uit de ijstijd en meet op het diepste punt 39 meter. Het hout is door verschillende oorzaken in het meer terecht gekomen: storm, bosbranden en de mens. In sommigen stukken hout werden sporen van primitieve bijlen gevonden.

Het opgedoken hout is geanalyseerd door het Nationale Bosseninstituut uit Rovaniemi en door de Technische Universiteit van Helsinki. Daaruit bleek dat de stammen dateren uit de tijd voor Christus. Het jongste hout dat werd gebruikt voor de blokhutten is ongeveer 2000 jaar oud en het oudst gedateerde meer dan 4000 jaar.

Het viel me op dat de nerf van vele stammen er apart uitzien, buiten het feit dat het versteend lijkt, is het net of de stam door een wringer is gehaald omdat de nerf een draaicurve vertoont. De verklaring is dat de duizenden jaren onder wa-

25

Päärakennus Savotta hallin nikkaroiminen aloitettiin vuonna 1999 ja se valmistui vuonna 2002. Savotta näyttää hirsimökiltä kokoa XL. Rakennustyöt tehtiin pääasiassa syksyllä ja talvella turistikauden päätyttyä. Käytetty puu oli hiukan nuorempaa kuin muut rakennuspuut, vain 500–1000 vuotta vanhaa, mutta se,

ter de bomen verhardden en dat de druk op één zijde dit effect veroorzaakte. Het hart van de boom kwam door de stroming en druk uit het midden te liggen, waardoor het die aparte curve kreeg. Voordat Esa de stammen kon optakelen moesten er gaten in de uiteinden worden

geboord, waar de haak van een ijeren ketting er doorheen gehaald werd. Het was een flinke klus om de voornamelijk dennenstammen te bergen, een stam van gemiddeld 10 meter weegt namelijk 3000 kg! Als je de foto van Esa bekijkt waar hij een blok hout uit het water haalt zie je het

26

kuten kaikki muukin puutavara, on peräsin järvestä. Aikhikylän rakennusten historia on mainiosti kuvattu pienessä museossa. Näytteille on pantu lukemattomia esineitä mitä on sukellettu rakentamisen aikana. Puutavaraa, vanhoja työkaluja kuten sa-

hoja, kirveitä, veitsiä ja riistan pyydystysrautoja. Museon ovi on auki, sisälle voi mennä kuka vain. Ovella on lappunen missä pyydetään ostamaan sisäänpääsylippu pääarakennuksesta. Kukaan ei pelaa kieruutta, tämä on Suomi.

Ympäriämme olevat ihmiset ovat erittäin ystävällisiä ja tervehtivät meitä iloisesti. Tunnumme olomme kotoisaksi tässä sympaattisessa ja rauhallisessa ilmapiirissä. Tämä sopii meille paljon paremmin kuin naapurin ylellisyys ja tilaamme kahvit XL-hirsimökissä.

Valtavan takan ympärille on sijoitettu mukavia istumapaikkoja. Nähtävää on paljon ja entisenä puuseppänä nautin ympärilläni olevista rakenteista. Kattorakenne on ainutlaatuinen ja rakentaja on loihtinut vahvan ja turvallisen kokonaisuuden omalla tavallaan. Näin täytyy ollakin, sillä talvella katolla on metri ja joskus vielä

resultaat van zijn werk, zijn lichaam is een massa spierbundel. Hij zal geen pasje van een fitnessclub hebben denk ik zo.

De constructie van Savotta Hall, het hoofdgebouw, startte in 1999 en was in 2002 klaar. Het ziet eruit als een blokhut maatje XL. De bouw werd voornamelijk in het najaar en in de winter gedaan om de aanwezige toeristen niet te storen.

Het hout dat gebruikt werd was iets jonger dan de rest, *slechts* 500-1000 jaar maar heeft, net zoals al het andere hout, een connectie met het meer.

In het kleine museum is de opbouw van het parkje goed in beeld gebracht, er liggen ontelbare goederen uitgestald die zijn opgedoken of gebruikt zijn tijdens de bouw. Stukken hout, oude werktuigen zoals zagen, bijlen, messen en klemmen om dieren te vangen. De deur van het museum is gewoon open, je kan zo naar binnen lopen. Met een briefje op de deur wordt gevraagd of je een toegangskaartje wilt kopen om de hoek.

Niemand verzaakt, dit is Finland. De mensen om ons heen zijn heel vriendelijk en begroeten ons opgewekt. We voelen ons thuis in de sympathieke en rustige atmosfeer die er hangt. Dit past ons veel beter dan bij de luxe buurman en we nemen een kopje koffie in de XL-blokhut.

Rond een enorme haard zijn gezellige zitjes gecreëerd. Er is veel te zien en als voormalig timmerman geniet ik van de constructies om mij heen. De dakconstructie is uniek en op zijn eigen manier heeft de bouw een sterk en veilig gebouw neergezet. Dat moet ook wel want in de winter ligt er vaak een meter sneeuw op, soms meer. Ik zie hier duidelijk wat Esa bedoelde met de ziel van het hout en hun functie, natuurlijk gebogen stammen houden het dak op zijn plaats. Een gebogen stam naast mij lijkt op maat gemaakt. Ik bekijk hem zorgvuldig en zie dat er niets bewerkt is aan de stam, hij is er zo vanuit de natuur ingezet en steunt een gedeelte van het dak, niet alleen heel sfeervol maar ook stabiel.

Terwijl op het terras buiten een lokaal orkestje een niet gepland optreden doet, lopen er gasten naar beneden om er spontaan een dansje te doen. Er wordt gelachen, gezongen en de sfeer is optimaal.

Na een uurtje pakt de band de boel weer in en slenteren ze zingend terug naar hun blokhutje waar ze blijkbaar verblijven. Met een glimlach op ons gezicht vertrekken we. Daar moet je een artikel over schrijven zegt mijn vrouw, dit was fantastisch. Dat vond ik ook, dit parkje ademt behalve een uitstekende sfeer met gastvrije mensen ook een enorme SISU uit en is een absolute aanrader voor een bezoek. Rantasalmi ligt 85 km ten noordoosten van Mikkeli en op zo'n 310 km van Helsinki. Kijk voor openingstijden en route op www.porosalmi.net/hakoapaja

Willem Mulder

enemmänkin lunta. Näen selvästi, mitä Esa tarkoitti puun hengellä ja runkojen käyttömahdollisuuksilla, luonnollisesti kaarevat puunrungot pitävät katon paikallaan. Vieressäni oleva kaareva hirsi on kuin paikkaansa veistetty. Tutkiskelen runkoa läheltäpäin ja näen, ettei sitä ole millään tavalla sahattu tai veistetty, luonto on taideteoksen tehnyt ja tämä ihme tukee nyt osaa kattoa, ei yksistään erityisen kauniisti, mutta myös vakaasti. Paikallinen orkesteri soittaa ex tempore ulkoterassilla, ja vieraita kulkee alakertaan tanssimaan spontaanisti. Nauretaan ja lauletaan, tunnelma on mukava ja välitön. Tuntia myöhemmin bändi pakkasoihtimensa ja muusikot palaavat lauleskellen hirsimökkiinsä, missä he ilmeisesti yöpyvät. Hyvillämielin teemme lähtöä. Tästä sinun pitää kirjoittaa, sanoo vaimoni, tähän oli fantastista. Olen samaa mieltä, tämä

lomakylä henkii mahtavaa tunnelmaa, isäntäväki on vieraanvaraista, tämä on saatu aikaan rajattomalla sisulla, suosittelimme ehdottomasti käyntiä täällä. Rantasalmi löytyy 85 km Mikkelistä koilliseen päin ja on noin 310 kilometrin päässä Helsingistä. Katso aukiolot ja kartta www.porosalmi.net/hakoapaja

Willem Mulder
Käännös: Irja Lammers